

Javaslat és vitaanyag a hivatásos magyar szimfonikus zenekarok és kórusok finanszírozási rendszerének elkészítéséhez

Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége

2021. július 6.

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének elnöksége az alábbiakban olyan vitaanyagot szeretne a Szövetség tagsága számára bocsátani, amely röviden elemzi a hivatásos magyar szimfonikus zenekarok és kórusok állami finanszírozásának módját, rámutat annak gyengeségeire, illetve javaslatot tesz egy finanszírozási rendszer kidolgozására.

I. A probléma

2021-re a hivatásos magyar szimfonikus zenekarok és kórusok közpénzből származó támogatásainak rendszere az alábbi támogatási lábakon áll:

1. Tulajdonosi/fenntartói működési támogatás (ez állami tulajdonlás esetén közvetlenül az EMMI-től, Magyar Rádió Művészeti Együtteseinek esetén az MTVA-tól érkező támogatás, önkormányzati és alapítványi szervezetek esetében jellemzően önkormányzati támogatást jelent).
 - a) Keret: a fenntartók/alapítók/tulajdonosok által megállapított összeg
 - b) Forrás: központi, vagy önkormányzati költségvetés
 - c) Támogatási cél: működés és/vagy projekt
 - d) Megállapítás módja: egyedi

2. Nem állami tulajdonosi, vagy alapítói háttér esetében, az alapítón, fenntartón keresztül érkező állami támogatás (ilyet az állami tulajdonú szervezetek nem kapnak). Ezt a támogatást az EMMI minisztere mellett tanácsadó szervezetként működő Zeneművészeti Bizottság által minden évre készített "Felosztási Szabályzat" tartalmazza.
 - a) Keret: központi költségvetés által meghatározva - EMMI
 - b) Forrás: központi költségvetés
 - c) Támogatási cél: működés és/vagy projekt
 - d) Megállapítás módja: normatív elemeket is tartalmazó egyedi

3. Korábban a TAO-támogatás visszafótlására létrejövő u.n. Előadó-művészeti többlettámogatás.
 - a) Keret: központi költségvetés által meghatározva - EMMI Kulturális Államtitkárság
 - b) Forrás: központi költségvetés
 - c) Támogatási cél: projekt
 - d) Megállapítás módja: egyedi

4. Nemzeti Kulturális Tanács által megállapított Előadó-művészeti többlettámogatás.
 - a) Keret: központi költségvetés által meghatározva - NKT az EMMI-n keresztül
 - b) Forrás: központi költségvetés
 - c) Támogatási cél: működés és/vagy projekt
 - d) Megállapítás módja: kategória és feladatellátás szerint

5. NKA támogatás
 - a) Keret: központi költségvetés által meghatározva (szerencsejáték bevételel)
 - b) Forrás: központi költségvetés
 - c) Támogatási cél: csak projekt
 - d) Megállapítás módja: egyedi

6. Egyéb egyedi állami támogatás
 - a) Keret: központi költségvetés által meghatározva miniszteri v. államtitkári döntések nyomán
 - b) Forrás: központi költségvetés
 - c) Támogatási cél: csak projekt
 - d) Megállapítás módja: egyedi

Mint látható, a hat féle támogatási keretből öt biztosan és kizárólag központi támogatási keret, de az állami fenntartású együttesek esetén mind a hat forrás központi. Ezt a fragmentációt csak részben támasztja alá a támogatási célok közötti különbség, mivel ez utóbbiak jellemzően

összefolyznak (ami életszerű, hiszen nincs egyértelmű választóvonal a működés és a projektek között, hiszen a működés része a projektek létrehozása), ezért a kialakult helyzet a felhasználók számára egyrészt nem átlátható, másrészt teret biztosít az egyéni lobbitevékenységeknek, amely óhatatlanul szakmán belüli feszültségekhez vezet.

II. Átlátható finanszírozási rendszer alapelvei

Mivel az állami fenntartású szervezetek esetében az állami támogatás mértékéről az állam mint fenntartó tulajdonos dönt, ezért új rendszert kidolgozni a nem állami fenntartású szervezetek támogatására szükséges. A támogatási rendszerrel kapcsolatban az alábbi alapelvadásokat rögzíthetjük:

1. A rendszernek - lehetőség szerint - egykapusnak kellene lennie, azaz a több állami forrást maximum két részre kellene bontani: működési támogatásokat tartalmazó keret, és pályázati, projekt keret. A működési támogatási keret felosztása a körbe tartozó szervezetek meghatározó működési paraméterei szerint történik.

A pályázati támogatási keret, melyre a körbe tartozó szervezetek az állam az adott időszakra kiemelt célként meghirdetett tevékenységi formáknak és fejlesztési célú beruházásoknak megfelelő terveikkel pályázhatnak. A két keret közül az előbbinek az utóbbinál nagyságrenddel nagyobbak és évente nem csökkenő összegűnek kell lenni.

2. A működési támogatásnak előre kalkulálhatónak és arányosnak kell lennie. Az arányosság jelen esetben a támogatottak részére nyújtott összegek egymáshoz képesti arányát jelenti. Amennyiben a kiinduló helyzethez képest bővül a támogatottak köre, a keretösszeg arányos emelése szükséges. Amennyiben az állami költségvetésben erre nincs lehetőség, az újonnan bejelentkezőnek várakozni kell a támogatott körbe való bekerülésre.

III. A felosztás alapelvei

1. Fenntartók, ill. tulajdonosok tényleges szerepvállalása és felmerülő terhei elsősorban a zenekar méretével arányosak; méreten a zenekari művész álláshelyek száma értendő. A létszámból következik ugyanis a zenekar kiadásainak, ill. költségeinek túlnyomó része: elsősorban a bér, a szükséges hangszerek és tartozékaik, a szükséges felszerelések (székek, kottaállványok, tároló és szállító eszközök) beszerzése és karbantartása, a zenekar működésének alapvető helyszínét jelentő ingatlan rezsije, a működést biztosító apparátus bére, az alapítónak a létszámról való döntésekor elvárt aktivitással járó egyéb költségek.

2. A zenekarokat a zenekari művész álláshelyek száma szerint kategóriákba kell sorolni. Támponatot jelenthet az Emtv., a németországi kategorizálás, az EMMI Kulturális Államtitkárságának „piramis elve”, ill. a jelenleg fennálló helyzet. Ha a kamarazenekarok is bekerülnek ebbe a támogatási rendszerbe, akkor a pl.16-36-56-76-96 álláshelyet javasolt küszöbértéknek tekinteni. Az alapvető kategóriákat – német mintára – a legnagyobbbal kezdve rendre A-B-C-D-E betűk jelölik.
3. A létszám szerint megállapított kategóriákhoz a központi költségvetési támogatás fejében a szolgáltatandó különböző műsортípusokra (felnőtt koncert, ifjúsági hangverseny, vidéki fellépés, határon túli magyarulta területen adott koncert, kortárs magyar kompozíciók bemutatása) nézve küszöbértékek tartozhatnak, melyre nézve az Emtv.-ben jelenleg a nemzeti kategóriában szereplő közszolgáltatási szerződéshez hasonló megállapodást kell kötni.
4. A létszám szerint megállapított kategóriákon belül a támogatás szempontjából felfelé módosító tényezőket lehet figyelembe venni, ezzel alkategóriák jönnek létre, pl. A+, C++ stb. Ezek elérése fontos missziók teljesítéséhez köthető, pl. alapfeladatként zenés színházi működés ellátása értékes műfajokban (opera, klasszikus operett), egyes, kiemelt műsортípusokban (kortárs zenei koncertek, határon túli magyarulta területeken adott koncertek) kifejtett magas szintű aktivitás, felelősségteljes feladatellátás az ország egy-egy területén, elismerten magas művészi teljesítmény és ezzel összefüggésben országimázst építő, hangsúlyos megjelenés a nemzetközi zenei életben.